

יומן אישי

(המשך מעמוד 21)

אותי כתיירס פעמים בספר, בהקשרים שונים, אך תמיד על רקע אחר: טענותיו החזרות ונישנות של רטוש שאני מסלף את תורתו. כאילו כל מה שעשיתי בחיי הוא מעין פאראפראזה על רעיונותיו של רטוש. ומכאן הרושם: אורי אבנרי תפס טרמפ על יונתן רטוש.

אך מי שקורא את סיפרו של פורת עצמו בעיון צריך להגיע למסקנה ההפוכה: מאז 1946 והלאה תפס רטוש טרמפ עלי שעלשוב ושוב.

כבר הזכרתי כי פיתחתי את התפיסה ה"עברית" שלי לפני שהיכרתי את רטוש, ולפני שקראתי אף מילה אחת שלו. רטוש מיהר אז לשגר לרדיושבועון החברה מיכתב ארוך, שבו ניצל את ההזדמנות כדי להטיף לרעיונותיו שלו. (חבל שהעורך, הר"ר ויינשל, סבר כי זהו מיכתב משמיץ, ועל כן החליט שלא לפרסמו.)

ב־1946 נקטתי את היוזמה הפור ליטית רעיונית הראשונה שלי, והקדמתי את "קבוצת במאבק" (על שם כתביהעת שהוצאנו, שעורך אז המר"ר לה עזומה. קרוב ל־100 כתבות פורסמו בתגובה על גליוננו הראשון). רטוש פירסם כביטאון שלו. ארץ. התקפה פרוצה על במאבק — אך במיכתב פרטי הסתמך על פעור לתי וראה בה הוכחה לכך שרעיונותיו תזיו הולכים ומתפשטים:

ב־1956 הקמתי יחד עם אחרים — נתן ילין מור, בועז עברון, בנימין עזמרי, עמוס קינן ועוד — את הפע"ל ולה השמית. בעבודה אינטלקטואלית ממושכת וקשה חיברנו מיסמך שזיה תמרוז בהתפתחות המחשבה הישראלית — המיושר העברי. שבו ניצל רטוש את ההזדמנות, והשתמש בהופעתו כדי לפרסם תגובה זוועמת ולהטיף לרעיונותיו שלו, שלא היתה להן עוד תהודה ציבורית.

ב־1961 פירסמתי סדרת מאמרים על הכנענים בהעולם הזה, ורטוש מיהר לשלוח לנו מאמר ארוך שבו התפלמס איתי בחריפות. כך הענקנו לו בימה להטפה לרעיונותיו.

ב־1965 הקמתי — יחד עם חבריי — את תנועת העולם הזה — כוח חרש. 13 אלף ישראלים הצביעו בערי והכניסו אותי לכנסת. רטוש, שמעולם לא אסף יותר מכמה עשרות תלמידים, התעורר אחרי שנים של שיתוק והתחיל לדרון על הקמת מפלגת חדשה. לא יצא מזה דבר.

אחרי מילחמת ששת הימים ניהלתי בכנסת מאבקי יחיד עקשני למען הקמתה המיידית של מדינה פלסטינית לצד ישראל. נאמתתי על כך עשרות נאומים בכנסת — וכיום יש רבים וטובים המצטערים בפה מלא עלייך שהצעת זו לא התקבלה אז. ואילו הכנענים המשיכו להתנגד לעצם קיום העם הפלסטיני, והציעו שוב ברית עם המאורונים ושאר המיעוטים.

מה אומר על כך יהושע פורת כסיפרו? "בעייה ישנה החדשה עמדה בפני הכנענים", והיא — הצורך לנער חוצנם מאורי אבנרי כבעבר, ואולי אף ביתר שאת... עתה בא אורי אבנרי ובלט כאחד הרוברים הראשיים בזכות הסכסוך עם העם הערבי הפלסטיני... לכן הקדישו (הכנענים) בפירסו ומימה מורעות אחרות להבלטת ההבדל בינם לבנינו..."

אני מאמין שצדקתי בוויכוחים האלה, ושרטוש טעה. על זה אפשר להתווכח. אך עובדה היא שהוא תפס עלי טרמפ פעמים רבות כדי להשמיע את רעיונותיו.

קשה לי להתייחס כרצינות לביוגרפיה, המעוותת עובדה זו. מניין לי שסאר התיזות של פורת נכונות יותר?

במשך השנים האלה דיברתי — באמצעות העולם הזה, הכנסת ושאר הפעילויות הפוליטיות — אל מאות אלפי ישראלים. יותר ממיליון ישראלים לים הושפעו בוודאי, במישרין או בעקיפין. בכורע או שלא בכורע — מן הגישה שהיטפתי לה. השפעתו של רטוש היתה שונה לגמרי, על קהל הרבה יותר מצומצם, ובעיקר ככלים של שירה. עם כל הכבוד לתרומתו, שאני מעריך אותה מאוד, איני מבטל את תרומתי לפנייה. וגם לא את תרומתם של אחרים, כמו עמוס קינן, למשל.

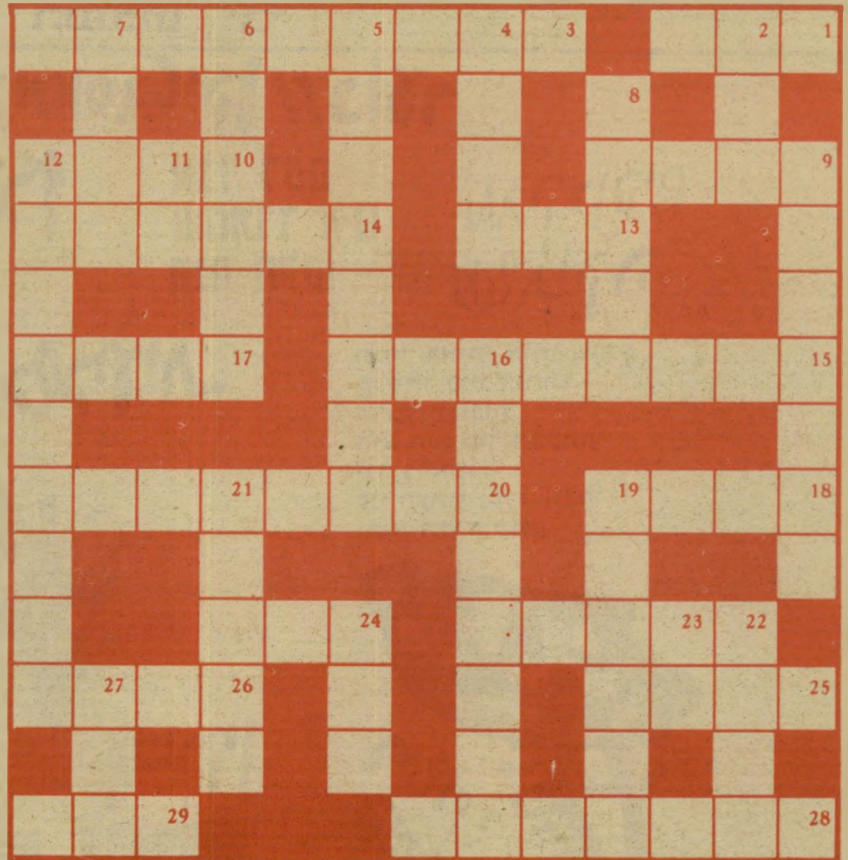
איש גדול היה

לסיכום, כרצוני לחזור על מה שאמרתי בהתחלה: אני מעריך את רטוש כמי שהיה הוגה רעיונות חשוב. כולנו חבים לו תודה על תרומתו לעולמנו הרחובי.

העובדה שטעה בנושאים בה רבים אינה מפחיתה מחשיבותו. התמודדנו גם עם טעויותיו, וגם הן שימשו תמריץ למחשבתנו.

כמעט כל תלמידיו ומעריציו של רטוש נטשו אותו ואת רעיונותיו במשך הזמן — כמו בנימין תמוז, כמו בועז עברון, כמו עמוס קינן וכל אחד מהם הלך לדרכו. אך בטוחני שכולם כאחד מעריכים את רטוש כמי שתרם תרומה חשובה לעולמם הרחובי. אף שלא הייתי מעולם תלמידו או חסידו, אני מצטרף להרגשה זו.

אשר לסיפרו של פורת — אני ממליץ לקרוא אותו. הספר מטפל באיש מרתק ובנושא חשוב, ופורת השקיע בו עמל רב של מחקר. חבל, חבל מאוד, שהוא כה חריצדי, בלתי-מאוזן ולוקה בחוסר-ביקורתיות.

מאת אביגיל יואל

- 22 פה קבר השמן (3,2);
  - 24 ירק על מקרתני (3);
  - 25 שולה יד בעונג (4);
  - 26 בין השיטין בחב"ד (4);
  - 28 ירא מהסטטוס של יחידת המשמר (4,3);
  - 29 לא נתן לסופר פתוחן פה (3).
- מאונך:**
- 2 שרה ובית (3);
  - 4 נפולת ארדיו אקטיבית (4);
  - 5 מה, זה עולה מידי שבוע? (3,5);
  - 6 המחלוקת בעניין רצה ליני קולן (6);
  - 7 מיירי ויוסי חברים גם מהשכור (6,2);

250 ש"ח? 500 ש"ח? 750 ש"ח? 1000 ש"ח?

הגרלת הפרסים בין פותרי תשבצי ותשבצוני העולם הזה נמשכת. אך לבקשת קוראים רבים מאוד הונהג שינוי. מעתה יוכלים להשתתף בהגרלה גם קוראים הפותרים נכונה תשבץ (או תשבצופן) אחד, או שניים (רצופים), או שלושה (רצופים), או ארבעה (רצופים). בכל מקרה יועלה בגודל אחת לחודשו. שמו של פותר אחד, בין מי שפתר נכונה תשבץ (או תשבצופן) אחד, שניים, שלושה, או ארבעה והוא יזכה בפרס בהתאם למיספר פיתרונותיו — 250 ש"ח לתשבץ אחד; 500 ש"ח לשניים; 750 ש"ח לשלושה; ו־1000 ש"ח לארבעה.

את הפיתרונות יש לשלוח אל העולם הזה, תל-אביב, ת.ד. 136, מיקוד 61001.